

ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑΙ ΤΟΥ ΜΕΛΕΝΙΚΟΥ

ΓΑΪΟΣ ΛΑΖΑΡΟΥ

(1876—1950)

Ὁ ἀείμνηστος Γαῖος Λαζάρου, ἐγεννήθη ἐν Μελενίκῳ κατὰ τὸ ἔτος 1876 ἐκ τῶν γονέων Λαζάρου καὶ Μαγδαληνῆς, πτωχῶν μὲν, ἀλλὰ χρηστῶν, ἐντίμων, ἐναρέτων, φιλοπροόδων καὶ ἐθνικοφρόνων. Τὰ πρῶτα γράμματα ἐδιδάχθη εἰς τὴν δημοτικὴν σχολὴν, καὶ εἰς τὸ Ἑμιγυμνάσιον Μελενίκου, τὸ ἀποκακούμενον Ἑλληνικόν, καὶ κατόπιν ἐφοίτησεν εἰς τὸ Γυμνάσιον Σερρών, ἐκ τοῦ ὁποίου ἀπεφοίτησε κατὰ τὸ ἔτος 1895 μὲ βαθμὸν ἄριστα. Μετὰ τὴν ἀποφοίτησίν του ἐκ τοῦ Γυμνασίου Σερρών, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν γενέτειράν του, καὶ παρὰ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μελενίκου, διωρίσθη ἀμέσως διδάσκαλος εἰς τὴν ἐν Σταρτζόβῳ δημοτικὴν σχολὴν περιφερείας Μελενίκου κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1895—1896. Ἀπὸ τοῦ σχολικοῦ δὲ ἔτους 1896—1897 καὶ ἐφεξῆς μέχρι τοῦ 1912 ἐδίδασκεν ὡς Καθηγητῆς εἰς τὸ ἐν Μελενίκῳ ὑπάρχον Ἑμιγυμνάσιον τὸ Ἑλληνικὸν ἀποκαλούμενον, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐγαλουχοῦντο τὰ Ἑλληνόπουλα μὲ τὰ νάματα τῆς Ἑλληνικῆς Παιδείας. Ἐπίσης ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν διατέλεσε καὶ Γραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μελενίκου μέχρι τοῦ 1912. Καθ' ὅλον δὲ τὸ διάστημα τοῦτο, ὁ Γαῖος προσέφερε πλείστας ὄσας ὑπηρεσίας εἰς τὸ Ἑμιγυμνάσιον, εἰς τὰ κοινὰ τοῦ Μελενίκου, καὶ εἰς τὸν Μακεδονικὸν ἀγῶνα 1903 — 1909. Τῇ συστάσει δὲ τοῦ τότε Ἑλληνικοῦ Προξενείου, καὶ μὲ σοβαρὸν κίνδυνον τῆς ζωῆς του, ἐνεγράφη μέλος τοῦ τότε δρωῆτος ἐν Μελενίκῳ κοιμιτάτου τῶν νεοτούρκων, οἵτινες σκοποῦν εἶχον ν' ἀνατρέψωσι δι' ἐπαναστάσεως τὸν τότε πανίσχυρον Σουλτάνον Χαμίτ καὶ νὰ δώσουν πλήρη ἐλευθερίαν εἰς τὸν Λαόν, τοὺς Τούρκους καὶ τοὺς Ἑλληνας. Διὰ τῆς ἐγγραφῆς του δὲ ὡς μέλους τοῦ κοιμιτάτου τῶν νεοτούρκων ἀπέκτησε τὴν πλήρη ἐμπιστοσύνην αὐτῶν καὶ διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ, διηκούλυνε μεγάλως τὸν Μακεδονικὸν Ἀγῶνα. Εἰς κάθε Ἐθνικὴν κίνησιν τῶν Ἑλλήνων ἀνταρτῶν, εἰς κάθε μυστικὴν συνεδρίασιν, καὶ εἰς κάθε τόλμημα τῶν Ἑλλήνων καὶ Ἑλληνίδων τοῦ Μελενίκου, ἔπρεπε νὰ πρωτοστατῇ ὁ Γαῖος, καὶ νὰ εἶναι παρὼν διὰ τὰ ὄμματα τῶν Τούρκων, οἵτινες, ἔτρεφον πρὸς τὸ πρόσω αὐτοῦ, πλήρη ἐμπιστοσύνην. Ὅ,τιδῆποτε δὲ καὶ ἂν συνέβαινε, μὲ τὴν παρουσίαν αὐτοῦ, ἐθεωρεῖτο πάντοτε νόμιμον, καὶ ἄς ἦτο εἰς βάρος τοῦ κατακτητοῦ. Πρὸ τῆς ἐπικρατήσεως τῶν νεοτούρκων, ἐν ἔτει 1908, ἡ δύναμις του

εἶχε γίνῃ τοσοῦτον μεγάλη, ὥστε κατώρθωσε, τῇ βοήθειᾳ τῶν Ἑλλήνων ἀνταρτῶν καὶ τῶν Τούρκων, νὰ ἐκδιώξῃ τὸν Βούλγαρον ἀρχικομιτατζίην Σανδάσκην μὲ τὸ σῶμα του, καὶ ν' ἀπαλλάξῃ καὶ νὰ σώσῃ τὸ Μελένικον ἀπὸ τὴν λεηλασίαν, τὴν σφαγὴν, καὶ τὴν ἀτίμωσιν ὑπὸ τῶν Βουλγάρων. Ὁ ἐν Μελένικῳ δὲ κατὰ τοὺς χαλεποὺς καὶ μαύρους τῆς δουλείας καιροῦς, ἰδρυθεὶς Σύνδεσμος Εὐελπίδων Μελενίκου, καὶ συμπηχθεὶς ἐκ νέων Φερελπίδων ὑπὸ ἱερωτάτου πρὸς τὴν Πατρίδα ἔρωτος διαφλεγομένων ὅστις διεδραμάτισε σπουδαῖον ἐν τῇ μεγαλοεργῷ τραγωδίᾳ τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνος πρόσωπον, ἐσυστηματοποιήθη ὑπ' αὐτοῦ, κατὰ τὸ ἔτος 1906 πρὸς εὐρυτέραν Ἑθνικὴν δρᾶσιν, τοῦ ὁποῦ κρῦφιος σκοπὸς ὑπῆρξεν ὁ ἀγὼν κατὰ τῶν ἐπιδρομέων Βουλγάρων. Κατώρθωσε δ' οὗτος νὰ λάβῃ καὶ τὴν ἔγκρισιν τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως, χαρακτηρισθέντος τοῦ Συλλόγου τούτου ὡς φιλανθρωπικοῦ τοιοῦτου. Ὁ Σύνδεσμος δὲ οὗτος, ἦτο ἀπαύγασμα μυστικοῦ Σωματείου, Ἑθνικῶς ἐργαζομένου. Τοῦ Συνδέσμου δὲ τούτου διετέλεσε ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν Γραμματεὺς Γενικός, κατ' ἔτος δὲ ἐξελέγετο ὡς τοιοῦτος παμψηφεὶ. Ὅτε δὲ παραλήλως μὲ τὸν Σύνδεσμον Εὐελπίδων Μελενίκου, ἰδρύθη ἐν αὐτῷ, καὶ ἡ Ἀδελφότης Κυριῶν καὶ Δεσποινίδων Μελενίκου «Ἡ Ἀρμονία», ὁ Γάϊος, ἐκράτησε τὰ πρακτικὰ τῆς ἰδρύσεώς της, εἰς τὴν γνωστὴν μυστικὴν συνεδρίασιν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Μεσοπεντηκοστῆς τοῦ ἔτους 1906, εἰς τὸ Μετόχιον τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους. Τὰ δύο ταῦτα λαμπρὰ Σωματεῖα, ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῶν Φιλανθρωπικῶν Σωματείων εἰργάζοντο κυρίως ὑπὲρ τῶν Ἑθνικῶν Ἀπελευθερωτικῶν Ἀγῶνων, καὶ προσέφερον ἀνεκτιμήτους Ἑθνικὰς ὑπηρεσίας εἰς τὸν Μακεδονικὸν ἀγῶνα, καὶ εἰς τὴν Πατρίδα, ἐκ τῶν ὑπαρχόντων δὲ καὶ διασωθέντων ἀδιασείστων στοιχείων, ὁ Γάϊος ὑπῆρξε τὸ ἰδρυτικὸν μέλος τῶν δύο ἀνωτέρω ἀξιολόγων Ἑθνικῶν Σωματείων. Κατὰ τὴν 10ην Φεβρουαρίου τοῦ 1912, εἰς φλογερὸν του λόγον, τὸν ὁποῖον ἐξεφώνησε ἐν Μελένικῳ ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν μελῶν τῶν ἀνωτέρω δύο Σωματείων καὶ πολλοῦ κόσμου, τοσοῦτον ἠλέκτρισε τὰς ψυχὰς τῶν Ἑλληνίδων, οὕτως ὥστε ὑπερδιακόσῃαι αὐτῶν πάσης ἡλικίας καὶ τάξεως, ὡς χεῖμαρρος, ἐξεχύθησαν καὶ ὤρμησαν κατὰ τῶν ἀνεγειρόντων τότε Βουλγάρων ἐν Μελένικῳ, Βουλγαρικὸν Διδακτήριον, καὶ ἐξεδίωξαν τοὺς κτίζοντας αὐτό, καὶ διεσκόρπισαν εἰς ὅλα τὰ σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος τὰ θεμέλια αὐτοῦ, ὑπὸ τὰ ὄμματα τῶν Τουρκικῶν Ἀρχῶν. Διὰ τὰς ἐξαιρετικὰς του δὲ ὑπηρεσίας εἰς τὸν Μακεδονικὸν ἀγῶνα, καὶ εἰς τὴν Πατρίδα, τῷ ἀπενεμήθη παρὰ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως τὴν 2αν Φεβρουαρίου 1934, ἀναμνηστικὸν Μετάλλιον, τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνος μετὰ σχετικοῦ Διπλώματος, καὶ ἐνεγράφη εἰς τὴν ἐπετηρίδα τῶν Μακεδονομάχων 1903 - 1909.

Ὁ Γάϊος ὑπῆρξε μειλίχιος, πρᾶος, ἐνάρετος, προσηγὴς εἰς πάντας, φιλαλήθης, καρτερικότατος, ταπεινός, μετριόφρων καὶ σπάνιος χαρακτήρ. Ἡ μυστικότης του ἦτο παροιμιώδης, πρότυπον συζύγου καὶ πατρός, καὶ ἐν γένει

ἦτο ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ. Ἐκτὸς δὲ τῶν προτερημάτων καὶ ἀρετῶν τούτων, ὁ Γάϊος ἦτο ἄριστος λογοτέχνης, λογογράφος καὶ ποιητής, καὶ ἦτο αὐτοδίδακτος τῆς Γαλλικῆς καὶ Λατινικῆς γλώσσης. Εἰς τὴν λογοτεχνίαν, λογογραφίαν καὶ ποίησιν, εἶχεν οὗτος μέγα ταλλέντο, καὶ συναρπακτικότητα, καὶ ὅταν ὠμίλει πρὸς τὰ πλήθη καὶ ἀπήγγελλε τὰ ποιήματά του, συνήρπαζε ταῦτα

Γάϊος Λαζάρου

καὶ κατεχειροκροτεῖτο παρ' αὐτῶν. Κατὰ τὰς ἐπισημοὺς δὲ ἑορτὰς τῶν Συνδέσμων Εὐελπίδων Μελενίκου, καὶ Ἀδελφότητος Κυριῶν καὶ Δεσποινίδων Μελενικίων «ἡ Ἀρμονία» καὶ εἰς τὸ κατ' ἔτος εἰς τὰς 30 Ἰανουαρίου, ἑορτὴν τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, τελούμενον ὑπ' αὐτῶν μνημόσυνον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ Μεγάλου Εὐεργέτου τῶν Ἑλληνικῶν Σχολείων Μελενίκου, Ἀναστασίου Παλλατίδου, αὐτὸς ἦτο ὁ ἐνδεδειγμένος ὁμιλητὴς καὶ ῥήτωρ τῆς

ἡμέρας, καὶ διὰ τῆς ὁμιλίας του μεταξὺ τῶν ἄλλων, ἐξύμνει τὴν ἐπίδρασιν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων ἐπὶ τοῦ ἐν γένει Πολιτισμοῦ, καὶ ἔπλεκε τὸ ἐγκώμιον τοῦ ἀειμνήστου Ἀναστασίου Παλλατίδου, μεγάλου Εὐεργέτου τῶν Ἑκκλησιαστικῶν Σχολείων Μελενίκου. Μετὰ τὸ τέλος δὲ τῆς ἐκάστοτε ὁμιλίας του, ἀπηγγέλλετο κοὶ τὸ γνωστὸν ποίημά του :

«Πλὴν τί προσδίδει μιὰν χροιάν σ' ὄλον αὐτὸ τὸ πλῆθος,
κι' ὄλων αἱ ὄψεις ἔλαβον μυστηριῶδες ἦθος ; κλπ.»

Κατὰ τὸ ἔτος 1910 ἐνυμφεύθη ἐν Μελενίκῳ τὴν ἀρχοντοπούλαν Εὐαγγελίαν, κόρην τοῦ ἀειμνήστου Δανιὴλ Τάκου μεγαλεμπόρου τοῦ Σιδηροκάστρου, καὶ ἐκ τοῦ γάμου του ἀπέκτησε τρεῖς θυγατέρας, τὴν Ἀδαμαντίαν, τὴν Μαγδαληνὴν, καὶ τὴν Ἀφροδίτην, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μὲν Μαγδαληνὴ ἀπεβίωσεν ἐν Σιδηροκάστρῳ εἰς τὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας της κατὰ τὸ ἔτος 1936 εἰς ἡλικίαν 18 ἐτῶν, ἡ δὲ Ἀφροδίτη ὑπέκυψεν εἰς τὰς κακουχίας τῆς ὁμηρίας κατὰ τὸ 1917, εἰς ἡλικίαν μόλις 5 ἐτῶν καὶ ἐτάφη ἐν Πλέβνῳ τῆς Βουλγαρίας.

Ἡτύχησεν ὅμως νὰ ἴδῃ ἐκπληρούμενα τὰ ὄνειρά του μὲ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς ἰδιαίτερας του Πατρίδος, τὸ Μελένικον, κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1913, καὶ νὰ ἴδῃ ἐν αὐτῷ εἰσερχόμενα τὰ νικηφόρα Ἑλληνικὰ στρατεύματα, ἐκδιώκοντα τοὺς Βουλγάρους ἐξ αὐτοῦ, καὶ καταδιώκοντα τούτους πέραν αὐτοῦ. Τὴν χαρὰν του ὅμως ταύτην ἔμελλε μετ' ὀλίγον νὰ διαδεχθῇ θλίψις, κατήφεια καὶ πικρία, καὶ ὅτε διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Βουκουρεστίου, παρεχωρήθη εἰς τὴν Βουλγαρίαν τὸ Ἑλληνικώτατον Μελένικον, ἔλαβε μὲ βραεῖαν τὴν ψυχὴν, τὴν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν πρὸς τὸ Σιδηροκάστρον, ἔνθα ἐγκατεστάθη μετὰ τῆς οἰκογενείας του νεοσυμφευσμένος ὢν, ἐκπατρισθεὶς ἐκ τῆς γενετείρας του, εἰς ἣν ἐγκατέλειπε πᾶσαν κινήτην καὶ ἀκίνητον περιουσίαν του. Μετὰ τὴν ἐγκαταστασίαν του ἐν Σιδηροκάστρῳ μετὰ τῆς οἰκογενείας του, διωρίσθη ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως κατὰ τὸ 1913 ὡς Ἑλληνοδιδάσκαλος εἰς τὸ Ἡμιγυμνάσιον Σιδηροκάστρου, καὶ ἐδίδασκεν ἐν αὐτῷ ὡς Καθηγητής. Ἐπανίδρυσεν καὶ ἐπανεσυνέστησεν ἐν Σιδηροκάστρῳ, τὸν Σύνδεσμον Εὐελπίδων Μελενίκου μὲ τοὺς ἀρχικοὺς σκοποὺς, καὶ μὲ προσθέτους τοιοῦτους, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦτο καὶ ἡ ἀποκατάστασις τῶν ἐκπατρισθέντων Μελενικέων, καὶ ἡ συσπείρωσις αὐτῶν. Ἐπίσης ἐπανίδρυσεν καὶ τὴν Ἀδελφότητα Κυριῶν καὶ Δεσποινίδων Μελενίκου «ἡ Ἀρμονία», ἐπὶ σειρὰν δὲ ἐτῶν, κατ' ἔτος ἐξελέγετο παμφηφεὶ ὡς Γεν. Γραμματεὺς τοῦ Συνδέσμου Εὐελπίδων Μελενίκου. Κατὰ τὸν Α' Παγκόσμιον (Πόλεμον), 1916—1918, καὶ συγκεκριμένως κατὰ τὴν 22αν Ἰουνίου 1917, ἀπήχθη ὑπὸ τῶν μισαρῶν καὶ ἀπανθρώπων Βουλγάρων ὡς ὁμηρος μετ' ἄλλων ἐγκρίτων συμπατριωτῶν του, καὶ τοῦ Μητροπολίτου Σιδηροκάστρου, εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Βουλγαρίας, τὴν Πλέβναν, Καρναμπὰτ κλπ. διασωθεὶς ὡς ἐκ θαύματος ἐκ τῶν κακουχιῶν τῆς ὁμηρίας. Εἰς

τὴν ὀμηρίαν του, τὸν ἠκολούθησε κατόπιν καὶ ἡ οἰκογένειά του ὀλόκληρος, ἀπαχθεῖσα καὶ αὕτη μετ' ἄλλων οἰκογενειῶν τοῦ Σιδηροκάστρου ὑπὸ τῶν μυσαρῶν Βουλγάρων, καὶ ἐγκατασταθεῖσα ὑπ' αὐτῶν εἰς Πλέβναν, μακρὰν τοῦ συζύγου της.

Εἰς τὴν ὀμηρίαν του ὑπέστη πλείστας ὄσας κακουχίας, βασανιστήρια καὶ ἐξευτελισμοὺς καὶ ταπεινώσεις διασωθεὶς ὡς ἐκ θαύματος. Κατὰ τὸ 1918 μετὰ τὴν ὑπογραφὴν τῆς ἀνακωχῆς ἀφέθη ἐλεύθερος ὑπὸ τῶν Βουλγαρικῶν Ἄρχων, μετὰ τῶν ἐπιζησάντων συμπατριωτῶν του, καὶ διελθὼν ἐκ Πλέβνας ἔνθα εὗρίσκετο ἐν ὀμηρίᾳ μακρὰν αὐτοῦ ἡ οἰκογένειά του, παρέλαβε ταύτην, πλὴν τῆς λατρευτῆς του θυγατρὸς Ἄφροδίτης, ἣτις ὡς ἀνωτέρω, ὑπέκλυψεν εἰς τὸ μοιραῖον ἐκ τῶν πολλῶν κακουχιῶν τῆς ὀμηρίας εἰς ἡλικίαν 5 ἐτῶν καὶ ἐτάφη ἐκεῖ, καὶ μὲ βαρὺ ψυχικὸν ἄλγος ἐπέστρεψε τῇ βοηθείᾳ τοῦ Παντοδυνάμου εἰς Σιδηρόκαστρον. Ἄφου δὲ συνῆλθε ψυχικῶς καὶ σωματικῶς ἐκ τῶν ἀπίρων κακουχιῶν τῆς ὀμηρίας, ἐπανέλαβε καὶ πάλιν τὰ καθήκοντά του ὡς καθηγητοῦ, καὶ Γυμνασιαρχεύοντος, εἰς τὸ ἐκεῖ ὑπάρχον Ἡμιγυμνάσιον ὑπὸ σκληρᾶς καὶ δυσμενεῖς συνθήκας, ἐλλείψει προσωπικοῦ, καὶ μετὰ πολλῶν κόπων καὶ μόχθων, κατώρθωσε νὰ μὴ ἀφήσῃ τὰ δυστυχεῖ Ἑλληνόπουλα τοῦ Σιδηροκάστρου τυφλά, τὰ ὁποῖα ἔκτοτε τὸν εὐγνωμονοῦν, καὶ θὰ τὸν εὐγνωμονοῦν.

Μετὰ ταῦτα συνέγραψε τὰ μαρτύρια καὶ τὰς κακουχίας τὰς ὁποίας ὑπέστη ὑπὸ τῶν μυσαρῶν Βουλγάρων κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὀμηρίας του. Εἰς τὴν σωζομένην δὲ πολυσέλιδον ταύτην συγγραφὴν του, προσέδωκε τὸν τίτλον «ἡ 22 Ἰουνίου 1917 ἀποφράδων ἀποφραδεστάτη» καὶ εἰς τὸ προοίμιον αὐτῆς «Πανσέληνος τῆς 21 Ἰουνίου 1917 καὶ ἡ ὀλικὴ αὐτῆς ἔκλειψις»... Ὡς Καθηγητῆς παρέμεινε εἰς τὸ Ἡμιγυμνάσιον Σιδηροκάστρου ἀπὸ τοῦ ἔτους 1913 μέχρι τοῦ 1919, ὅτε μετετέθη εἰς τὸ Ἡμιγυμνάσιον Πραβίου, ἐκ τοῦ ὁποίου πάλιν ἐντὸς τοῦ 1919 ἐπανῆλθε εἰς τὸ Ἡμιγυμνάσιον Σιδηροκάστρου ἔνθα καὶ παρέμεινε διδάσκων ὡς Καθηγητῆς μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου 1930, ὁπότε καὶ ἀπελύθη τῆς θέσεώς του, λόγῳ καταργήσεως τοῦ Ἡμιγυμνασίου Σιδηροκάστρου.

Εἰς κάθε Ἐθνικὴν ἑορτὴν ὁ Γάϊος ἐξεφώνει τὸν πανηγυρικὸν τῆς ἡμέρας, διότι ἦτο ὁ μόνος ἐνδεδειγμένος τοιοῦτος. Εἰς γενόμενον διαγωνισμόν ἐν Σιδηροκάστρῳ, ἐβραβεύθη τὸ ὑπ' αὐτοῦ συνταχθὲν ἐπιτύμβιον, ὅπερ εὗρίσκεται ἤδη κεχαραγμένον εἰς τὸ Ἡρώων τοῦ Σιδηροκάστρου, τὸ ἀνεγερθὲν εἰς μνήμην τῶν ὑπὸ τῶν Βουλγάρων κατακρεουργηθέντων κατὰ τὸ 1913 Σιδηροκαστριῶν. Ἐπίσης ἐξεφώνησε καὶ πολλοὺς ἐπικηδεῖους, λόγους. εἰς πολλὰ ἐκλιπόντα ἐπίλεκτα μέλη τῆς κοινωνίας τοῦ Σιδηροκάστρου, καὶ εἰς συμπατριώτας του. Ὁ σκληρὸς θάνατος τῆς λατρευτῆς του θυγατρὸς Μαγδαληνῆς κατὰ Μάϊον τοῦ 1936 ἐν Σιδηροκάστρῳ εἰς ἡλικίαν 18 ἐτῶν τὸν ἐπίκρανε πάρα πολὺ καθὼς καὶ ὀλόκληρον τὴν οἰκογένειάν του, καὶ ἐπὶ πολὺν

καιρὸν δὲν ἠδύνατο νὰ συνέλθῃ ἐκ τοῦ ψυχικοῦ πόνου καὶ ἄλλους λόγῳ τοῦ θανάτου τῆς. Μετὰ τὴν κήρυξιν τοῦ Ἑλληνοϊταλικοῦ πολέμου κατὰ τὸ 1940, ἐπηκολούθησε καὶ δεύτερος καταστρεπτικὸς ἐκπατρισμός κατὰ τὸ 1941, καὶ ἐγκαταλείψας πάλιν τὸ Σιδηρόκαστρον μετὰ τῆς οἰκογενείας του, καθὼς καὶ ἄπασαν τὴν κινητὴν καὶ ἀκίνητον περιουσίαν του, ἐγκατεστάθη μετὰ τῆς οἰκογενείας του ἐν Θεσσαλονίκῃ, ἔνθα καὶ παρέμεινε καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς Κατοχῆς. Συνεπεία δὲ τῶν κακουχιῶν καὶ τῶν πολλαπλῶν στειρήσεων τῆς Κατοχῆς, ἐκλονίσθη σοβαρῶς ἡ ὑγεία του, προσβληθεὶς κατὰ τὸ 1942 ἐκ μυοκαρδίτιδος, ἐκ τῆς ὁποίας ὑπέφερε ἐπὶ πολλὰ ἔτη. Διαρκούσης δὲ τῆς ἀσθενείας του ταύτης, ἀπώλεσε κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1949, ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ τὴν προσφιλῆ καὶ λατρευτὴν σύζυγόν του Εὐαγγελίαν.

Ἡτύχησεν ὁμως οὗτος, νὰ ἴδῃ τελειῶς ἀποκατεστημένην τὴν ἀγαπημένην του κόρην Ἀδαμαντίαν μὲ ἀντάξιον καθ' ὅλα σύζυγόν της τὸν ἐγκριτὸν δικηγόρον Θεσ)νίκης Ἀπόστολον Κατσουλίδην. Συνεπεία δὲ τῆς μακρᾶς ἀσθενείας του ἐκ μυοκαρδίτιδος ἐξ ἧς ἔπασχε καὶ λόγῳ τῆς μεγάλης θλίψεως κα' λύπης του, διὰ τὴν σκληρὰν ἀπώλειαν τῆς προσφιλοῦς καὶ λατρευτῆς του συζύγου, ὑπέκυψεν εἰς τὸ μοιραῖον κατὰ τὴν 28ην Ἰανουαρίου 1950. Ὁ θάνατός του ἀνηγγέλθη ἐν Σιδηροκάστρῳ ἀκριβῶς τὴν ἡμέραν τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν τοῦ ἔτους 1950, ἔνθα ὡς γνωστὸν τελεῖται κατ' ἔτος ὑπὸ τοῦ Συνδέσμου Εὐελπίδων Μελενίκου καὶ τῆς Ἀδελφότητος Κυριῶν καὶ Δεσποινίδων Μελενίκου «ἡ Ἀρμονία» τὸ ἐτήσιον μνημόσυνον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ Μεγάλου Εὐεργέτου τῶν Ἑλληνικῶν Σχολείων Μελενίκου Ἀναστασίου Παλλατίδου, καὶ ὁ Πρόεδρος τοῦ Συνδέσμου Εὐελπίδων Μελενίκου κ. Προκόπιος Δεσποτίδης, ἀνήγγειλε μετὰ δακρύων κατὰ τὴν γενομένην ὁμιλίαν του εἰς τὰ μέλη τῶν ἀνωτέρω δύο Σωματείων, καὶ ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν Ἀρχῶν τῆς πόλεως, καὶ πολλοῦ πλήθους, τὸν θάνατον τοῦ ἀειμνήστου Γαΐου, καὶ ἔπλεξε τὸ ἐγκώμιον τῆς Ἐθνικῆς δράσεώς του, ἐτηρήθη δὲ εἰς μνήμην του καὶ ἐνὸς λεπτοῦ σιγῆς. Τὰ δύο ταῦτα Σωματεῖα, ἥτοι ὁ Σύνδεσμος Εὐελπίδων Μελενίκου, καὶ ἡ Ἀδελφότης Κυριῶν καὶ Δεσποινίδων Μελενίκου «ἡ Ἀρμονία», ὧν ὑπῆρξεν ὁ ἰδρυτὴς καὶ ἡ ψυχὴ αὐτῶν, τιμῶντα τὴν μνήμην αὐτοῦ καὶ τὰς τολμηρὰς ἐκδηλώσεις πατριωτισμοῦ καὶ αὐτοθυσίας του, τὸν μνημονεύουσι κατ' ἔτος τὴν 30ὴν Ἰανουαρίου, ἑορτὴν τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, ἔνθα τελεῖται ὑπ' αὐτῶν τὸ ἐτήσιον μνημόσυνον τοῦ Μεγάλου Εὐεργέτου τῶν Ἑλληνικῶν Σχολείων Μελενίκου, Ἀναστασίου Παλλατίδου, καθὼς καὶ εἰς τὴν ἑορτὴν τῆς Μεσοπεντηκοστῆς.

Αὐτὴ ὑπῆρξεν ἐν μικρογραφίᾳ ἡ δρᾶσις τοῦ ἀειμνήστου Γαΐου Λαζάρου, ἐνὸς ἐκ τῆς ἐκλεκτῆς πλειάδος τῶν ἐθνικῶν ἐκείνων, ἀνδρῶν, οἱ ὅποιοι ἠγωνίσθησαν εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν, ἐπὶ τῆς ἀκραίας ἐπάλλεως, τοῦ ἱστορικοῦ καὶ θρυλληκοῦ Μελενίκου.